

7. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. (2014, June 27). [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

8. Ukrainska storona Platformy hromadianskoho suspilstva Ukraina – YeS. (2015). [The Ukrainian side of the Ukraine-EU Civil Society Platform]. *Ofitsiyni sait*. Retrieved from: <https://eu-ua-csp.org.ua/> [in Ukrainian].

9. Ukrainska natsionalna platforma Forumu hromadianskoho suspilstva Skhidnoho partnerstva. (2011). [Ukrainian national platform of the Civil Society Forum of the Eastern Partnership]. *Ofitsiyni sait*. Retrieved from: <http://eap-csf.org.ua/> [in Ukrainian].

10. Solomenna, T., & Suprun, O. Ukrainska natsionalna platforma Forumu hromadianskoho suspilstva Skhidnoho partnerstva: stvorennia ta diialnist. [Ukrainian national platform of the Civil Society Forum of the Eastern Partnership: creation and activity]. Retrieved from: <http://surl.li/jmskx> [in Ukrainian].

11. Pro zabezpechennia umov dlia bilsh shyrokoї uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky. (2004, July 31). [On ensuring conditions for wider public participation in the formation and implementation of state policy]. *Ukaz Prezidenta Ukrainy № 854*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854/2004#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.05.2021

УДК 342.9

Огурченко Владимир Георгиевич,

кандидат юридичних наук, докторант

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

e-mail: Ogurchenko_V@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0008-1752-9740>

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ФУНКЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СКЛАДОВА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Визначено, що за функціональним критерієм виокремлюється окремий самостійний вид правоохоронної діяльності, іменованій як оперативно-розшукова, що об'єктивує втілення в правореалізацію однойменної функції. Як різновид правоохоронної, оперативно-розшукова функція є конкретною і спрямовується на забезпечення держави, суспільства та окремого індивіда від потенційних загроз безпековому благополуччю, а також вирівнювання балансу справедливості у випадку порушення встановлених правил гармонійного співіснування громадян у межах певної соціальної системи чи посягань на належний суспільний розвиток загалом. Уточнюється, що усі суб'єкти оперативно-розшукової діяльності виконують надзвичайно важливе завдання як соціального, так і процесуального характеру. Кожен з таких хоч і переслідує за мету виконання покладених на нього законодавством функціональних повноважень у конкретному напрямі, однак в цілому можна припустити про надання ними своєрідного різновиду послуг соціального обслуговування, як важливого елемента правоохоронного сервісу в рамках сервісного типу організації держави.

Враховуючи масштабність, географічну доступність, функціональні обов'язки та сформовані механізми взаємодії Національної поліції України з публічним та приватним секторами визначено, що підрозділи кримінальної та спеціальної поліції є одними з ключових суб'єктів здійснення оперативно-розшукової функції. Включаючи соціальний аспект як домінуючий, кінцевим споживачем цього специфічного різновиду послуги визначено індивіда, осіб різної видової приналежності права, свободи чи інтереси яких перебувають під захистом від протиправних посягань, адже з-поміж прямої реакції на протиправні явища, належне забезпечення оперативними матеріалами зацікавлених (уповноважених) суб'єктів слугує підґрунтям для забезпечення правопорядку та підтримання необхідного рівня безпеки громадян.

Ключові слова: забезпечення правопорядку, захист, Національна поліція України, оперативно-розшукова функція, охорона, правоохоронний сервіс, сервісний тип організації держави.

Ohurchenko V. THE OPERATIVE AND SEARCH FUNCTION AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL RESEARCH AND A COMPONENT OF THE ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE

It was determined that according to the functional criterion, a separate independent type of law enforcement activity, referred to as operational-investigative, is distinguished, which objectifies the implementation of the function of the same name in the implementation of the law. As a type of law enforcement, the operative-search function is specific and is aimed at securing the state, society and an individual from potential threats to security and well-being, as well as equalizing the balance of justice in the event of violations of the established rules of harmonious coexistence of citizens within a certain social system or encroachments on proper social development in general. It is clarified that all subjects of operational and investigative activity perform an extremely important task of both social and procedural nature. Although each of these pursues the goal of fulfilling

the functional powers entrusted to him by the law in a specific direction, in general, it can be assumed that they provide a kind of social service services, as an important element of law enforcement service within the service type of the state organization.

Taking into account the scale, geographical accessibility, functional responsibilities and established mechanisms of interaction of the National Police of Ukraine with the public and private sectors, it was determined that criminal and special police units are one of the key subjects of the implementation of the operative and investigative function. Including the social aspect as dominant, the end user of this specific type of service is defined as an individual, persons of various types of law, whose freedoms or interests are protected from illegal encroachments, because among the direct reaction to illegal phenomena, the proper provision of operational materials to interested (authorized) subjects serves as a basis for ensuring law and order and maintaining the necessary level of security of citizens.

Key words: ensuring law and order, protection, National Police of Ukraine, operational and investigative function, protection, law enforcement service, service type of the state organization.

Постановка проблеми. Перед будь-якою державою завжди стоїть коло завдань, на вирішення яких вона спрямовує свої матеріальні ресурси, ідеологічні та політичні зусилля. З-поміж усієї сукупності зусиль можна виділити такі, що виражають її сутність і без котрих вона не може повноцінно діяти як найважливіша складова частина політичної системи суспільства. Основні напрями діяльності держави, в яких виражається її сутність, завдання і цілі, називаються функціями держави [1, с. 82; 2, с. 17].

Серед найбільш типових функцій держави, які пропонуються в юридичній літературі можна назвати економічну, політичну, культурну, соціальну, правоохоронну тощо. Цей перелік не є вичерпним, часто до нього додають й більш конкретизовані напрямки діяльності (наприклад, охорона конституційного ладу, збереження та розвиток національної самобутності тощо) [3, с. 42].

Беззаперечним буде твердження, що правоохоронні органи реалізують функції держави, оскільки основним предметом їх діяльності є законодавчо визначені функції чи завдання з охорони прав, відновлення порушеного права або організація виконання покарання, захист національної безпеки, підтримання правопорядку, забезпечення стану законності [4, с. 8; 5, с. 63]. Власне тому поправу вбачається, що однією з основних функцій держави виступає правоохоронна, що обумовлюється сучасними військово-політичними та соціально-економічними реаліями як в Україні, так і у світі в цілому [6, с. 7].

З усім тим, розуміння сутності правоохоронної функції піддається критиці у межах наукової доктрини, адже відсутність її законодавчого визначення дає можливість вченим висловлювати авторські позиції, не облишені суб'єктивізму. Доцільно вбачати, що для нинішнього етапу розвитку суспільних відносин характерним є врахування сервісної спрямованості діяльності держави, що не могло не позначитися на визначенні сучасного розуміння правоохоронної функції та юридичної природи заходів її реалізації.

Зазначимо також, що Р. Шай вважає, що до правоохоронних органів можна зарахувати лише такий державний орган, виконання яким однієї чи декількох головних правоохоронних функцій є визначальним у його діяльності. При цьому виконання другорядних (допоміжних) правоохоронних функцій не має великого значення, хоча їх виконують майже всі [7, с. 94] правоохоронні органи. Ми більш схильні до думки тих вчених, які вбачають, що оперативно-розшукова функція є фактичним критерієм віднесення органів державної влади до правоохоронних [8], адже найбільш ефективним засобом забезпечення правопорядку була й залишається оперативно-розшукова діяльність [9, с. 30] як найбільш дієвий і ефективний механізм в профілактиці і розкритті злочинів [10, с. 3]. Специфічність цієї функції полягає у тому, що вона реалізується тільки в органах, що здійснюють безпосередню активну легальну правоохоронну діяльність. Зокрема при вирішенні питання про коло органів, які здійснюють правоохоронну діяльність, слід враховувати їх функціональну характеристику, а саме – право на здійснення оперативно-розшукової функції [8].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У межах вітчизняної теорії наукових знань вже досить тривалий час обґрунтовується окремий її напрямок, що присвячений вивченню проблем здійснення оперативно-розшукової діяльності. Значення праць вчених, що здійснювали дослідницькі пошуки у його межах важко переоцінити, адже тривалий час нормативне підґрунтя для її здійснення було неповним і досі зі зрозумілих причин залишається не публічним. Однак вплив різноманітних факторів спонукає до систематичного перегляду усталених концептів та наукових узагальнень, оскільки динаміка суспільного розвитку вимагає оперативного реагування на відповідні зміни.

Метою статті є визначення особливостей оперативно-розшукової функції загалом та окремо в контексті діяльності Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Положеннями Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ передбачено, що завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [11].

Відповідно, оперативно-розшукова функція є різновидом правоохоронної, що об'єктивується відповідною діяльністю. Вона є конкретною і спрямовується на забезпечення держави, суспільства та окремого індивіда від потенційних загроз безпековому благополуччю, а також вирівнювання балансу

справедливості у випадку порушення встановлених правил гармонійного співіснування громадян у межах певної соціальної системи чи посягань на належний суспільний розвиток загалом.

Загалом на відміну від інших видів правоохоронної діяльності, оперативно-розшукова характеризується значно вужчою законодавчою регламентацією й науковими узагальненнями правових проблем, що виникають у процесі її здійснення. Це зумовлюється як історичними традиціями оперативно-розшукової діяльності, що тривалий час здійснювалася в умовах неправової держави, у тому числі в політико-ідеологічних умовах, так і певним нехтуванням юридичною наукою питань оперативно-розшукової діяльності, яка видавалася такою, що не підлягає правовому регулюванню, принаймні повною мірою. Не останню роль зіграло також те, що тривалий час оперативно-розшукова діяльність перебувала під завісою суворої таємниці й секретності, що явно не сприяло її науковому узагальненню. Лише з прийняттям Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» розпочався новий етап якісного розвитку теорії оперативно-розшукової діяльності та її правових основ. Закон легітимізував оперативно-розшукову діяльність як вид державної діяльності та надав їй правову характеристику, задекларував основні організаційні принципи, визначив суб'єктів оперативно-розшукової діяльності, їх повноваження, правову основу особливих взаємовідносин між учасниками цієї діяльності. Закон докорінно змінив ставлення наукової юридичної громадськості до специфіки оперативно-розшукової діяльності та став основним джерелом її правового регулювання [12, с. 157].

Примітно, що суб'єктів оперативно-розшукової діяльності іменують як «оперативні підрозділи», «оперативно-розшукові органи», «сили оперативно-розшукової діяльності», «гласні сили», «негласні сили», «учасники оперативно-розшукового процесу» тощо. Аналізуючи думку Р. Халілева, В. Давидюк [13] вказує, що терміни суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та сили оперативно-розшукової діяльності є тотожними. Означених суб'єктів можна розуміти як її виконавця, на якого законодавець поклав цю функцію, відповідні завдання й обов'язки, для здійснення яких він наділений певними правами на застосування конкретних заходів оперативно-розшукової діяльності і використання оперативних та оперативно-технічних засобів [14, с. 92].

Нині Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ визначає, що означена діяльність здійснюється оперативними підрозділами: Національної поліції – підрозділами кримінальної та спеціальної поліції; Державного бюро розслідувань – оперативними, оперативно-технічними, внутрішнього контролю, забезпечення особистої безпеки; Служби безпеки України – оперативними підрозділами Центрального управління, регіональних органів та органів військової контррозвідки; Служби зовнішньої розвідки України – агентурної розвідки, оперативно-технічними, власної безпеки; Державної прикордонної служби України – розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (агентурної розвідки, оперативно-технічним, власної безпеки), підрозділами забезпечення внутрішньої безпеки та власної безпеки, оперативного документування, оперативно-розшуковими та оперативно-технічними; управління державної охорони – підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона; органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України; розвідувального органу Міністерства оборони України – оперативними, оперативно-технічними, власної безпеки; Національного антикорупційного бюро України – детективів, оперативно-технічними, внутрішнього контролю; Бюро економічної безпеки України – підрозділами детективів, оперативно-технічними підрозділами. Важливо, що проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється [11].

На нашу думку, усі суб'єкти оперативно-розшукової діяльності виконують надзвичайно важливе завдання як соціального, так і процесуального характеру. Кожен з таких хоч і переслідує за мету виконання покладених на нього законодавством функціональних повноважень у конкретному напрямі, однак в цілому можна припустити про надання ними своєрідного різновиду послуг соціального обслуговування.

І. Мещан уточнює, що розуміння соціального обслуговування як самостійного елемента соціальної політики, соціального інституту в рамках соціологічної теорії приводить до того, що у фокус дослідницької уваги потрапляють інституційний рівень управлінських відносин, соціальні норми, пов'язані з виконанням інститутом свого основного призначення, і норми субординації, згідно з якими діяльність одних людей підпорядкована діяльності інших. У широкому сенсі соціальне обслуговування постає як організована соціальна взаємодія між різними соціальними інститутами, включаючи державу і громадянське суспільство, між різними соціальними групами і індивідами, які в ході соціальної діяльності вирішують життєво важливі проблеми як для тих, хто знаходиться у важкій життєвій ситуації, так і для тих, хто має в своєму розпорядженні можливість надання їм соціальних послуг і допомоги. У вузькому сенсі соціальне обслуговування розуміється як технології роботи, сукупність прийомів, методів і дій організацій, фахівців, спрямованих на надання допомоги громадянам, що знаходяться у важкій життєвій ситуації, не здатних до самообслуговування і таким, що потребують постійного догляду [15, с. 72, 73]. Тобто змістом категорії «соціальне обслуговування» охоплюється сукупність правовідносин, пов'язаних з реалізацією соціальних послуг. За загальним визначенням соціальні послуги спрямовуються на поліпшення якості життя і

добробуту громадян, які в силу певних факторів, обставин чи умов потребують державної допомоги. У цьому контексті доцільно вести мову про допомогу, як приклад, жертвам злочинів.

Однак, сервісний тип організації держави, необхідність переходу на модель функціонування якого Україна проголосила виявивши намір бути частиною європейського цивілізаційного простору, передбачає наявність якісного правоохоронного сервісу. Йдеться про те, що створення сервісної моделі діяльності правоохоронних органів передбачає орієнтованість їхньої діяльності на вирішення проблем населення [16, с. 128], де представники останнього сприймаються як клієнти і партнери, а суб'єкти правоохоронної діяльності асоціюються у громадян з помічниками і захисниками [17, с. 11].

Тому на переломному етапі становлення правоохоронної системи як сервісної, можемо стверджувати, що оперативно-розшукова функція є важливим елементом правоохоронного сервісу в рамках сервісного типу організації держави.

Уточнимо, що ми прибічники думки, що правоохоронний сервіс адресований для громадян, фізичних та юридичних осіб, що потребують задоволення певного інтересу, який пов'язаний із реалізацією державних правоохоронних функцій та виконанням службовими особами своїх повноважень. Як зазначає О.В. Джафарова публічно-сервісну діяльність Національної поліції України доцільно розглядати в широкому та вузькому розумінні. Так, публічно-сервісна діяльність Національної поліції – це нормативно визначена діяльність спеціально створеної державної інституції, яка спрямована на виконання завдань та функцій держави щодо забезпечення прав і свобод людини, а також захист інтересів суспільства і держави, підтримання публічного порядку та безпеки, протидії злочинності. Якщо розглядати публічно-сервісну діяльність Національної поліції у вузькому розумінні то, це діяльність, спрямована на надання публічних послуг у сфері публічної безпеки і порядку, що здійснюється за заявою фізичних та юридичних осіб та спрямована на набуття, зміну чи припинення прав або обов'язків у відповідній сфері публічних відносин [18, с. 74-75].

Відповідно, оперативно-розшукова функція може розглядатись як вид правоохоронної послуги, що має соціальний аспект у вияві запобігання та протидії злочинності і процесуальний аспект, тобто забезпечення оперативними матеріалами (доказами, інформацією щодо аналізу загальної оперативної обстановки об'єкта моніторингу чи конкретної сфери) зацікавлених (уповноважених) суб'єктів про стан правопорядку з метою її подальшого використання у межах розслідування злочинів, судового процесу, стратегічного планування тощо.

Отже, оперативно-розшукова функція може мати два різновиди концепційно-змістового трактування, різниця між якими полягає у визнанні її суто функціональним атрибутом правоохоронної діяльності або самостійним різновидом правоохоронного сервісу, що має власне соціальне значення та цільову спрямованість.

З усім тим обидва підходи враховують, що для оперативно-розшукової діяльності особливе значення мають пошуковий та засвідчувальний аспекти діяльності, які полягають у тому, що суб'єкти такої діяльності для вирішення конкретної справи повинні здійснювати пошук, збирання, закріплення відповідної інформації на підставі правових норм [12, с. 157].

З огляду на масштабність, географічну доступність, функціональні обов'язки та сформовані механізми взаємодії Національної поліції України з публічним та приватним секторами можемо стверджувати, що підрозділи кримінальної та спеціальної поліції є одними з ключових суб'єктів здійснення оперативно-розшукової функції.

Уточнимо, що європейські дослідники акцентують увагу на тому, що правозахисники схильні сприймати поліцію як «силове відомство» і прагнуть до того, щоб перетворити її в «службу», що сприйнятлива до потреб населення й безпосередньо підзвітна йому. Дійсно, гасло «від силового відомства до обслуговування населення» нерідко використовується у роботі з поліцією у галузі прав людини [19, с. 52]. Відмічається також, що сучасне європейське співтовариство надає пріоритетного значення не охоронній, а сервісній ролі поліції. Суспільство усе настійніше вимагає, щоб правоохоронні органи діяли як поліцейські служби, а не поліцейські сили, щоб вони більше орієнтувалися на вирішення конкретних проблем і приділяли основну увагу людям і встановленню партнерських відносин з ними [20, с. 29; 21, с. 369].

Тому включаючи соціальний аспект як домінуючий, кінцевим споживачем цього специфічного різновиду послуги можна вважати індивіда, осіб різної видової приналежності права, свободи чи інтереси якої перебувають під захистом від протиправних посягань, адже з-поміж прямої реакції на протиправні явища, належне забезпечення оперативними матеріалами зацікавлених (уповноважених) суб'єктів слугує підґрунтям для забезпечення правопорядку та підтримання необхідного рівня безпеки громадян.

Як зазначає М. Криштанович, оперативно-розшукова функція поліції передбачає здійснення нею оперативно-розшукової діяльності, спрямованої на розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом [22, с. 193]. Нами вбачається таке узагальнення максимально спрощеним, адже виходячи з положень чинних нормативно-правових актів України, можна окреслити наступні завдання, що стоять перед оперативно-розшуковими підрозділами, а саме: виявлення, запобігання та припинення злочинів; встановлення осіб, які готують вчинення злочину; розшук осіб, які переховуються

від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; встановлення місцезнаходження безвісно відсутніх осіб; персоніфікація невідомих трупів; забезпечення інтересів кримінального провадження; забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів, а також осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, членів їх сімей та близьких родичів; забезпечення безпеки співробітників розвідувальних органів України, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей; отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави; відшкодування збитків, заподіяних злочинцем; підтримання режиму виконання покарань; охорона службової та державної таємниці [23, с. 13].

Висновки. Держава сервісного типу у питаннях правоохорони та правозахисту акцентується не тільки на ефективному виявленні та розкритті злочинів. Особлива увага присвячується убезпеченню громадян від факторів, чинників та впливів, що є потенційними загрозами для їх особистої безпеки та громадського благополуччя загалом. Означене забезпечене можливістю перепрофілювання діяльності правоохоронних органів на ідеологію правоохоронного сервісу, яка має пронизувати кожен складову адміністративної діяльності Національної поліції України, включаючи реалізацію оперативно-розшукової функції, яка наразі є фундаментальною складовою забезпечення безпеки та правопорядку в суспільстві. Як функціональний обов'язок Національної поліції, реалізація означеної функції знаходиться у діалектичному взаємозв'язку з необхідністю реалізації силових методів забезпечення правопорядку та виконанням її основного соціального призначення – служити суспільству і народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Теорія держави і права : навчальний посібник; за ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 368 с.
2. Марущак О. А. Функції держави: визначення поняття. *Держава та регіони*. Серія Право. 2019. №3. С. 17–21.
3. Коломоєць О. В. Функції держави у сучасному державознавстві: теоретичні проблеми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Юриспруденція. 2013. Вип. 5. С. 41–44.
4. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : навч. посіб.; В.С. Ковальський, В.Т. Білоус, С.Е. Демський та ін.; відп. ред. Я. Ю. Кондратьєв. К. : Юрінком Інтер, 2002. 320 с.
5. Братель С. Функції правоохоронної сфери. *Право і суспільство*. 2015. № 4. С. 63–66.
6. Кобзар О. Ф. Підходи щодо визначення поняття правоохоронної функції держави. *Юридична наука*. 2015. № 9. С. 7–13.
7. Шай Р. Я. Суб'єкти реалізації правоохоронних функцій держави. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Юридичні науки. 2014. № 807. С. 93–100.
8. Ботвінов Р. Реалізація правоохоронних функцій спеціалізованими видами публічної служби України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Державне управління. 2017. Вип. 1. С. 55–61.
9. Гамурар І. О. Розвиток оперативно-розшукової діяльності в Україні. Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Одеса, 2020. С. 30–32.
10. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 244 с.
11. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
12. Шапірко П. Юридична, правоохоронна та оперативно-розшукова діяльність: аспекти співвідношення. *Юридичний вісник*. 2014. № 6. С. 153–158.
13. Давидюк В.М. Окремі організаційні аспекти діяльності оперативно-розшукових сил Національної поліції у протидії злочинності. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*. Харків, 2019. С. 38–41.
14. Халілев Р. А. Сили оперативно-розшукової діяльності ОВС у протидії злочинності на підґрунті етнічних і конфесійних суперечностей. *Бюлетень обміну досвідом роботи*. 2013. № 194. С. 92–101.
15. Мещан І. В. Соціальне обслуговування як складова соціального захисту населення: соціолого-управлінський аспект. *Грані*. 2015. №8 (24). С. 71–76.
16. Пилипів Р. Новий формат діяльності правоохоронного органу – поліції в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 125–129.
17. Кривицький Ю. Верховенство права як принцип діяльності міліції: перспективи закріплення та реалізації в умовах реформування МВС України. *Юридична Україна*. 2013. № 8. С. 8–13.
18. Джафарова О.В. Щодо розуміння категорії «публічно-сервісна діяльність» Національної поліції. *Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 22 листопада 2016 р.). Кривий Ріг, 2017. С. 72-75. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/234028ae-82fc-4280-9597-a2971f55fc5e/content>.
19. Оссе А. Принципы деятельности полиции. Методическое пособие по правам человека. Нидерланды : Amnesty International, 2006. 344 с.

20. Мартыненко О. А. Детерминация и предупреждение преступности среди персонала органов внутренних дел Украины : монографія. Х. : ХНУВС, 2005. 496 с.
21. Кріцак І. В. Правоохоронна функція держави та її вплив на формування функції надання послуг населенню органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2009. № 3. С. 365–372.
22. Криштанович М. Ф.. Функції Національної поліції України в системі забезпечення публічної безпеки й порядку в державі. *Публічне управління у сфері державної безпеки та митної справи*. № 2 (25). 2020. С. 192–195.
23. Саакян М. Поняття, завдання та принципи оперативно-розшукової діяльності: Лекція для студентів денної та заочної форми навчання, спеціальність 6.030401 «Правознавство»; 262 «Правоохоронна діяльність». Одеса, 2018 27 с.

REFERENCES:

1. Teoriya derzhavy i prava [Theory of the state and law] : navchal'nyu posibnyk; za red. S. L. Lysenkova, V. V. Kopyeuchykova. Kyiv : Yurinkom Inter, 2003. 368 s. [in Ukrainian].
2. Marushchak, O. A.(2019). Funktsiyi derzhavy: vyznachennya ponyattya [Functions of the state: definition of the concept]. *Derzhava ta rehiony. Seriya Pravo*. №3. S. 17–21. [in Ukrainian].
3. Kolomojets', O. V. (2013) Funktsiyi derzhavy u suchasnomu derzhavoznavstvi: teoretychni problemy [Functions of the state in modern political science: theoretical problems]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Yurysprudentsiya*. Vyp. 5. S. 41–44. [in Ukrainian].
4. Sud, pravookhoronni ta pravozakhysni orhany Ukrayiny [Court, law enforcement and human rights protection bodies of Ukraine] : navch. posib.; B.C. Koval's'kyu, V.T. Bilous, S.E. Dems'kyu ta in.; vidp. red. YA. YU. Kondrat'ev. K. : Yurinkom Inter, 2002. 320 s. [in Ukrainian].
5. Bratel', S. (2015). Funktsiyi pravookhoronnoyi sfery [Functions of the law enforcement sphere]. *Pravo i suspil'stvo*. № 4. S. 63–66. [in Ukrainian].
6. Kobzar, O. F. (2015). Pidkhody shchodo vyznachennya ponyattya pravookhoronnoyi funktsiyi derzhavy [Approaches to defining the concept of the law enforcement function of the state]. *Yurydychna nauka*. № 9. S. 7–13. [in Ukrainian].
7. Shay, R. YA. (2014). Sub'yekty realizatsiyi pravookhoronnykh funktsiy derzhavy [Subjects of implementation of law enforcement functions of the state]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika"*. *Yurydychni nauky*. № 807. S. 93–100. [in Ukrainian].
8. Botvinov, R. (2017). Realizatsiya pravookhoronnykh funktsiy spetsializovanyimi vydamy publichnoyi sluzhby Ukrayiny [Implementation of law enforcement functions by specialized types of public service of Ukraine]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Seriya: Derzhavne upravlinnya*. Vyp. 1. S. 55-61. [in Ukrainian].
9. Hamurar, I. O. (2020). Rozvytok operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti v Ukrayini [Development of investigative activity in Ukraine]. *Pravovi ta orhanizatsiyno-taktychni zasady operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti Natsional'noyi politsiyi Ukrayiny : materialy Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. Odesa*, S. 30–32. [in Ukrainian].
10. Bandurka, O. M. (2002) Operatyvno-rozshukova diyal'nist' [Operative and search activity:] : pidruchnyk: u 2 ch. X. : Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav, CH. 1. 336 s. [in Ukrainian].
11. Pro operatyvno-rozshukovu diyal'nist' (1992, February 18) [On operational and investigative activity] : Zakon Ukrayiny vid 18.02.1992 № 2135-XII. *Verkhovna Rada Ukrayiny*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. [in Ukrainian].
12. Shapirko, P. (2014). Yurydychna, pravookhoronna ta operatyvno-rozshukova diyal'nist': aspekty spivvidnoshennya [Legal, law enforcement and investigative activities: aspects of the relationship]. *Yurydychnyy visnyk*. № 6. S. 153–158. [in Ukrainian].
13. Davydyuk, V. M. (2019). Okremi orhanizatsiyni aspekty diyal'nosti operatyvno-rozshukovykh syl Natsional'noyi politsiyi u protydyi zlochynnosti [Separate organizational aspects of the activity of operational and investigative forces of the National Police in the fight against crime]. *Pidhotovka polityseys'kykh v umovakh reformuvannya systemy MVS Ukrayiny*. Kharkiv, S. 38–41. [in Ukrainian].
14. Khalilev, R. A. (2013). Syly operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti OVS u protydyi zlochynnosti na pidgrunti etnichnykh i konfesiynykh superechnostey [Forces of operational and investigative activity of the Security Service in combating crime on the basis of ethnic and confessional contradictions]. *Byuleten' obminu dosvidom roboty*. № 194. S. 92–101. [in Ukrainian].
15. Meshchan, I. V.(2015). Sotsial'ne obsluhovuvannya yak skladova sotsial'noho zakhystu naseleण्या: sotsioloho-upravlins'kyu aspekt [Social service as a component of social protection of the population: sociological and managerial aspect]. *Hrani*. №8 (24). S. 71–76. [in Ukrainian].
16. Pylypiv, R. (2016). Novyy format diyal'nosti pravookhoronnoho orhanu – politsiyi v Ukrayini [New format of activity of the law enforcement body - the police in Ukraine]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 6. S. 125–129. [in Ukrainian].
17. Kryvyts'kyu, YU. (2013). Verkhovenstvo prava yak pryntsyp diyal'nosti militsiyi: perspektyvy zakriplennya ta realizatsiyi v umovakh reformuvannya MVS Ukrayiny [The rule of law as a principle of police activity: prospects for consolidation and implementation in the context of reforming the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Yurydychna Ukrayina*. № 8. S. 8–13. [in Ukrainian].

18. Dzhafarova, O.V. (2017). Shchodo rozuminnya katehoriyi «publichno-servisna diyal'nist'» Natsional'noyi politsiyi [Regarding the understanding of the category "public service activity" of the National Police]. Bezpeka dorozhn'oho rukhu: pravovi ta orhanizatsiyni aspekty : materialy KHI Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi (m. Kryvyy Rih, 22 lystopada 2016 r.). Kryvyy Rih, S. 72-75. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/234028ae-82fc-4280-9597-a2971f55fc5e/content>. [in Ukrainian].

19. Osse, A. (2006). Pryntsyipy deyatel'nosti polytsyyi. Metodicheskie posobyie po pravam cheloveka [Principles of police activity. Methodical manual on human rights]. Nyderlandy : Amnesty International, 344 s. [in Nyderlandy].

20. Martynenko, O. A. (2005). Determynatsyya y preduprezhdenye prestupnosti srede personala orhanov vnutrennykh del Ukrainy [Determination and prevention of crime among the personnel of the internal affairs bodies of Ukraine] : monohrafiya. KH. : KHNUVS, 496 s. [in Ukrainian].

21. Kritsak, I. V. (2009). Pravookhoronna funktsiya derzhavy ta yiyi vplyv na formuvannya funktsiyi nadannya posluh naseleennyu orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy [The law enforcement function of the state and its influence on the formation of the function of providing services to the population by the internal affairs bodies of Ukraine]. *Forum prava*. № 3. S. 365–372. [in Ukrainian].

22. Kryshtanovych, M. F. (2020). Funktsiyi Natsional'noyi politsiyi Ukrainy v systemi zabezpechennya publichnoyi bezpeky y porядku v derzhavi [Functions of the National Police of Ukraine in the system of ensuring public safety and order in the state]. *Publichne upravlinnya u sferi derzhavnoyi bezpeky ta mytnoyi spravy*. № 2 (25). S. 192–195. [in Ukrainian].

23. Saakyan, M. (2018). Ponyattya, zavdannya ta pryntsyipy operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti [Concepts, tasks and principles of investigative activity] : Lektsiya dlya studentiv dennoyi ta zaochnoyi formy navchannya, spetsial'nist' 6.030401 «Pravoznavstvo»; 262 «Pravookhoronna diyal'nist'». 27 s. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.05.2021

УДК 349.2

Дашутін Ігор Володимирович,
доктор юридичних наук, суддя Касаційного
адміністративного суду в складі Верховного Суду
<https://orcid.org/0000-0003-1611-5868>

СТРУКТУРА ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

Стаття присвячена з'ясуванню переліку основних структурних елементів, які сукупно складають правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді. Аналізуючи підходи вчених до розуміння структури правового механізму, автор доходить думки, що правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді складають: принципи права; нормативно-правові акти національного та міжнародного рівня, що є нормативно-правовою основою забезпечення законності в цих правовідносинах; суб'єкти, якими є судді та інші суб'єкти забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді, а також – правові відносини, між цими суб'єктами; процедури забезпечення законності у трудових відносинах; гарантії законності у трудових відносинах. У висновках до статті узагальнюються результати дослідження та наголошується на тому, що правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю суддів є соціально-правовим явищем, котре має особливе соціальне та юридичне значення. Відповідна значимість цього правового механізму пояснюється тим, що він сприяє забезпеченню належного рівня соціальної безпеки суддів, а також уможливорює формування умов для повноцінної реалізації права на правосуддя, умов для подальшого розвитку України в якості європейської правової та соціальної держави.

Ключові слова: елементи правового механізму, забезпечення законності, законність, правовий механізм, суддя, трудові відносини.

Dashutin I. STRUCTURE OF THE LEGAL MECHANISM FOR ENSURING LEGALITY IN LABOR RELATIONS WITH THE PARTICIPATION OF A JUDGE

In this article, we discuss the main structural elements that collectively constitute the legal mechanism to ensure the legality of labor relations with a judge. Analyzing the current approaches of scientists to understanding the structure of the legal mechanism, the author concludes that the legal mechanism for ensuring the legality of labor relations with a judge consists of five main elements. A legal mechanism is primarily concerned with the principles of law and normative legal acts at the national and international level. Those acts provide the legislative legal basis for the legality of labor relations under study. Also, the legal mechanism covers subjects (which are judges as well as other entities that ensure the legality of labor relations with a judge) as well as legal relations. Special elements of the legal mechanism are also general and special procedures for ensuring the legality of labor relations, as well as guarantees of the legality of labor relations. The conclusions of the article summarize the results of the study and emphasize that the legal mechanism for ensuring the legality of labor relations with a judge is a social and legal phenomenon that has a special social and legal significance. This importance of the legal mechanism is explained by the fact that